

לא תשא את-שם-יהוה אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר-ישא את-שמו לשוא
(שמות כ, ו)

בשמת חזן

שתי הדברות הראשונות מתייחסות לקשר שבין הקב"ה לאדם, והדיבר השלישי מתייחס למילים ולשימוש בהן. נסתכל על יונה ויונה - נביא ונביאת המילים יונה וולך, המתייחסת לפעולת המילים:

תן למלים לעשות בך
תן להם הנה חפשי
אלו תכנסנה בך תבאנה פנימה
עושי צורות על צורות
חוללו בך אותה חונה
תן למלים לעשות בך
אלו תעשינה בך כך צונן
עושה צורות מחדש בדבר
תעשינה בדבר שלך
אותו הדבר בדיוק
כי הן דבר אותו תעשינה
הבן תבין כי אלו תחיינה
לך אותה חונה ופרושה כטבע
כי הן טבע ולא המצאה
ולא גלוי כי כן טבע
תעשינה טבע דבר בך
כמו שתן מין חיים למלה
תן למלים לעשות בך

שאלת ה"שווא" היא שאלה מעניינת. מה זה אומר לשאת שם לשווא? יש שני פירושים מקובלים - האחד הוא לא להישבע שבועת שווא בשם ה', והשני הוא שאין לומר את השם המפורש כלל. יש המתייחסים לאופי ההפכך של בני האדם לעומת נצחיותו של האל כסיבה לציווי הזה. מעניין לחשוב למה דווקא בעשרת הדיברות יש ציווי כל כך מפורש וכל כך חמור הקשור לשימוש במילים. התפיסה היא שמילים יוצרות מציאות. בעולם שנברא במילים, למילים יש יכולת לחולל ולעשות כפי שכותבת יונה וולך. יונה הנביא משתמש במילים (תפילה) של אמת כדי לצאת ממצב המצוקה שאליו נקלע. הוא מזכיר את הבלי השווא וטוען שהחסד אינו נוטה למי שמשמר אותם.

וימן יהנה דג גדול, לבלע את-יונה; ויהי יונה במעי הדג, שלשה ימים ושלשה לילות. ב ויתפלל יונה, אל-יהוה אלהיו, ממעי, הדגה. ... ו אפפוני מים עד-נפש, תהום סבבני; סוף, חבוש לראשי. ז לקצבי הרים נדרתי, הארץ ברחיקה בעדי לעולם; ותעל משחת חיי, יהוה אלהי. ח בהתעטף עלי נפשי, את-יהוה זכרתי; ותבוא אליך תפילתי, אל-היכל קדשך. ט משמרים, הבלי-שוא--חסדם, יעזבו. י ויאני, בקול תודה אִזְבַּח-לך, אשר נדרתי, אִשְׁלָמָה: ישועתה, ליהוה. {ס} יא ויאמר יהוה, לדג; ויקא את-יונה, אל-היבשה. {פ}

מילים יוצרות מציאות. וליכולת הזו יש להתייחס ברצינות, על פי הדיבר שאליו התייחסנו. גם אם נדמה שמילה נעלמת אחרי שאומרים אותה, לא ינקה ה' את מי שנושא מילים לשווא. ההדהוד של המילים בעולם אינו "מתנקה" לאחר אמירתן. שנוכה למילים של אהבה, חסד ואמת.